

արդի պայմաններին համապատասխան թուով որդեգիրներու ուստի սակաւաթիւ նորերին միայն ընդունել կարող է և խիստ քննարկութեամբ թէ նորերի և թէ վերաքննելի աշակերտներ քննութիւնները կսկսուեն սեպտեմբեր:

Տ Ա Ճ Կ Ա Ն Ա Յ Ք .

Ս. Երուսաղէմի լուսարարական Խաչայան Ս. Սահակ եպիսկոպոս որ Ս. Յակոբայ վանուց մատենադարանի ձեռագիրներուն քննական ընդհանուր ցուցակը պատրաստելու ձեռնարկած էր 3000-ի մօտ գրչագիրներէն՝ 320 օրինակ ձեռագիրներու ուսումնասիրութիւններն աւարտեր է՝ մէկ տարուան միջոցին: Կը հաւատեն թէ սչն գրական աշխատ-սիրութիւնը բաւական տառարահատոր գործ մըն է: և Խաչայան Սրբազանի ցարդ հրատարակած երկասիրութեանց մէջ առաջին տեղը կը գրուէ:

— Պատրիարքական Փոխանորդ Ս. Գաբրիէլ եպիսկոպոս ձեւագիրներէն՝ ընկերակցութեամբ Ա. գործակատար Տիգրան էֆ. Ս. Ներսէսեանի՝ այցելութիւն տալով Կաթողիկոս-Ասորիներու նորընտիր Ս. Էֆրէմ Պատրիարքին որ Պէրուսէն մայրաքաղաքս եկած է: Բարի գալուստ մաղթեց յանուն մեր Ս. Պատրիարք Զօր:

— Այնէն կը գրեն 23 թուականով. «Երարկիւրի առաջն. տեղապահ Ս Մուշեղ Ծ վարդապետ ամսոյս 11-ին քաղաքս հասաւ: Իր հետ ունենալով Երարկիւրի քահանաներէն Ս. Աղաբաշակ Հայրը: Եւջորդ օրն իսկ սկսաւ շուկային մէջ հանգանակութիւն կատարել: Բացուելիք Արքանոցին նախապատրաստութեանց համար: Հանգանակութիւնը շարունակուեցաւ թաղէ թաղ և գիւղէ գիւղ՝ միշտ ընկերակցութեամբ Մուշեղ Հայրսուրբին: Այնայ քաղաքէն, Կպուչէիէն, Կամրկապէն և Կարուչայէն եղած հանգանակութեան արդիւնը 5500 զըշ-ի բարձրացաւ: ու քաղաքացի կիներ բարեսիրտար եկան տղու անկողիները պատրաստելու: Արքանոցը որ պիտի մատակարարուի Երմաիրարնակ Թորոսեան պատուական եղբայրներուն ծախքով: հանդիսաւորապէս բացուեցաւ մայիս 23-ին: Առաջն. տեղապահը որ Կարուչայ կը գտնուէր միշտ առաւօտուն քաղաք գարձաւ: Արքանոցի բացման հանդէսը սկսաւ ժամ 5-ին: հինգ քահանաներու պաշտօնական մարմիններու և ժողովրդեան բաղմութեան մը ներկայութեամբ: Բողոքական որքանոցներու տեսուչ մարմինները և մտակայ գիւղերու

Թաղ. Խորհուրդներն ևս ունէին իրենց ներկայացուցիչները: որոնք մասնաւոր հրաւերով եկած էին պատուել Արքանոցի բացման հանդէսը: Կրօնական արարողութիւններէն ետք: Ս. Մուշեղ Ծ վարդապետ խօսեցաւ հանդէսին առթիւ: շնորհակալութիւն յայտնեց Թորոսեան հարազատներուն հետ: Եւ կատարած այս բարեգործութեանը համար: յորդորեց ժողովուրդը նպաստել այս մարդասիրական ձեռնարկին: օրհնեց որբերը և Պահպանիչ ըսաւ անոնց վրայ: Ի վերջոյ, Բիշեկանի Ս. Արքան քահանայ Երջանեանը խօսք առնելով՝ յանուն Արքանոցի Խնամակալութեան և Այնայ ժողովրդեան: շնորհակալութիւն յայտնեց Ս. Մուշեղ վարդապետին՝ Այնայ վիճակին վրայ իր ունեցած հոգածութեանը ու խնամքին համար:

Այնայ Արքանոցը առ այժմ պիտի ունենայ 31 որբեր: որոնց 25-ը ներկայ էին Արքանոցի բացման տան: Այս որբերէն 19-ը ընդունուած են քաղաքէն: մէկը Աղաբաշակէն: մէկը Քուչայէն: 3-ը Կամրկապէն: մէկը Կպուչէիէն: 2-ը Զարազ գիւղէն: 1-ը Բիշեկանէն: մէկը Նաւրեհէն և 2-ը Լիճքէն: Արքանոցին հոգարարութիւնը կը կազմեն Ս. Մուշեղ քահանայ Տէր Պօղոսեան: Առաքել էֆ. Սիրունեան: Աստուր էֆ. Սարրիան: Մարտիրոս էֆ. Սէմէրճեան: Մեղքոն էֆ. Խապէլեան:

— Ամերիկայի հոգևոր հովիւ Ս. Յովսէփ եպիսկոպոս Սարաճեան Ուսմըրի ազգայիններուն մէջ հանգանակութիւն մը ընելով 120 ոսկի հաւաքած և զրկած է Պատրիարքարան: գաւառացի կարօտեալներուն ի նպաստ:

— Նոյնպէս Արգուինէն 23 ոսկի զրկուած է Պատրիարքարան: գաւառացի կարօտեալներուն համար:

— Տիվրիկի Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի վանքի նորոգութեան անհրաժեշտ պէտքը ծանուցուելով Պատրիարքարան: յայտնուած է որ եթէ անմիջական կերպով նորոգութիւնը կատարուի 100 ոսկի գումար մը պիտի բաւէ: Իսկ եթէ յետաձգուի: յառաջիկային քանի մը հարիւր ոսկի անբաւական պիտի ըլլայ: Տիվրիկի կոյուածոց Հոգաբարձութեան յանձնուած է խնդիրը:

— Երուսայի հայ գաղթականութեանց հոգևոր հովիւ Ս. Գեորգ եպիսկոպոս Իսթիւճեան որ Բարիդէն Մանչեսթըր գացած էր քանի մը շաբաթ առաջ: այս օրերս Լոնտոն պիտի ուղևորի՝ այնտեղի հայ գաղթականութիւնն ալ հովուելու և եկեղեցական արարողութիւն կատարելու համար: Մանչեսթըրնակ ազգայինները յարգալիք ընդունելութիւն մը ըրեր են այցելու Սրբազանին:

— Սըլազի Զուիգերիական Արքանոցին սաները յայտնելով թէ ձեակերպութեան համար միայն շաբաթը անգամ մը եկեղեցի կը տարուին:

ինդրած են Պատրիարքարանէ որ քաղքին Ազգ. Որրանոցը ընդունուին:

— Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը յոգնիլ չի գիտեր, ո՛չ ալ նիւթական դժուարութիւններու առջև կ'ափիլ, բարեգործական այդ մեծ հաստատութեան բազմատեսակ պէտքերը լրացնելու համար հետզհետէ: Անոյշ ջուրի խողովակներուն զետեղումը զեռ նոր աւարտած լմնցուցած՝ հաճութեամբ կ'իմանալք թէ ձեռնարկեր է ապուշարանի յատուկ շէնքի մը կառուցման:

Իրաւ է որ Հիւանդանոցին սնտուկը շատ նեղ է և դժուարաւ կրնայ տոկալ ասանկ բացառիկ ծախքի մը: Բայց ապուշարանը աւելի նեղ է, և հոն դիզուած խեղճերը՝ իրենց մտաւորական կարողութենէն զրկուած՝ ֆիզիգապէս ալ կը տառապին իրենց բնակութեան անյարմար ու անբաւական յարկի մը տակ: Ենթադրական հաշուով մը, 250 ոսկով պիտի կառուցուի առաջագրուած շինութիւնը:

— Ս. Պատրիարք Հայրը 3 յուլիս իրիկուն Ազգ. Պատրիարքարան անցուց և այս առաւօտ Մայր եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր արարողութեամբ Ծայրագոյնութեան աստիճան տուաւ Կեսարիոյ առաջնորդ նորապսակ Պալեան 8. Տրդատ եպիսկոպոսին: Ն. Սրբազնութիւնը այս առթիւ քարոզ խօսելով բացատրեց ծայրագոյնութեան աստիճանին նշանակութիւնը: «Քահանայութիւնը բոլորովին անջատ է բոաւ, վարդապետութենէն. քահանան դպրի աստիճանէն կրնայ բարձրանալ հետզհետէ եպիսկոպոսութեան: առանց վարդապետական վեղար առնելու, իսկ վարդապետութիւնը կսկսի գրոց աշակերտութենէ և հետզհետէ կը բարձրանայ մինչև Ծայրագոյնութիւն: որուն նախնիք չեն վարդապետանունը կու տային: Այլ է քահանային պաշտօնը, այլ հովիւինը, ինչպէս նաև այլ է վարդապետին պաշտօնը և այլ՝ մեծ վարդապետինը: Քահանան միջնորդ է Աստուծոյ և մարդուն միջև. անով հայր և որդի իրարու կը կապուին: Հովիւները ժողովուրդին հոգը իրենց վրայ ունին: Վարդապետը կուսուցանէ և կը պաշտպանէ Քրիստոսի մեզի ուսուցած հաւատը, իսկ Ծայրագոյն վարդապետը՝ վարդապետներ կը պատրաստէ և վարդապետներու պաշտօնին վրայ կը հսկէ, վարդապետներուն կուսուցանէ և է վարդապետներու վարդապետը: Այս սկզբունքին համեմատ: Ս. Լուսաւորչիէ վերջը հաստատուեցան Դպրանոցներ լոկ վարդապետ պատրաստելու համար. առաջին վարդապետանոցը հաստատած է Ս. Մեսրոպ մեծ վարդապետը որուն անունով կոչուեցաւ Մեսրոպեան վարդապետանոց, որմէ վերջը հաստատուեցան նաև Ընդիակայ, Աղթամարայ, Ծոփաց և մանաւանդ Սիւնեաց վարդապետանոցը, որուն վարիչը եղած է Տաթևացիին՝ Որոտնեցիին հաւատարիմ՝ Ժառանգորդը:»

Ս. Պատրիարքը խօսքը մասնաւորելով օրուան ձեռնադրութեան վերայ, աւելցուց թէ, թէև շատերուն տարօրինակ կը թուի եպիսկոպոս ըլլալէ վերջը՝ Ծայրագոյնութիւն առնելը, սակայն Եկեղեցոյ օրինաց բնական մէկ հետեւութիւնն է, քանի որ Ծայրագոյնութիւնը բոլորովին անջատ է եպիսկոպոսութենէ. այնպէս որ Ծայրագոյնութիւն չունեցող եպիսկոպոս մը կրնայ ձեռնադրել, բայց ոչ երբէք վարդապետական գաւազանի իշխանութիւն տալ: Այսպէս Եջմիածնի և Երուսաղէմի շատ մը եպիսկոպոսները չունին մեծ վարդապետի աստիճանը, վասն զի մեծ վարդապետի մը հսկողութեան ներքև կը գտնուին: Ս. Պատրիարք Հայրը յարեց թէ 8. Տրդատ եպիսկոպոս որ կարևոր վիճակի մը առաջնորդութիւն կը վարէ արդիւնաւորապէս տասը տարիներէ աւելի, պէտք է որ Ծայրագոյնութեան՝ այսինքն մեծ վարդապետի հոգևորական աստիճան ունենայ. զի Կեսարիա ունի Ս. Կարապետի մասունքն ու մայրավանքը որ վարդապետներ պատրաստելու սահմանուած է. Կեսարիա մեզ համար կարևոր վիճակ մըն է նաև, վասն զի Ս. Լուսաւորչի ծննդավայրն է:

Ս. Պատրիարք Հայրը օրուան տօնին վրայ ալ մէկ քանի խօսք ընելով, մաղիկեց որ Լուսաւորչայ լոյս հաւատքը հաստատուն մնայ հայ ժողովրդի սրտին մէջ: Խարտաւիչակի պաշտօնը կատարեց Պատրիարքական Փոխանորդ Սրբազանը:

— Յուլիս 8 Իգմիրեանց դրական մրցանակաբաշխութեան հանդէսէն ետքը, Խառն Ժողովը գումարուեցաւ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Ասեմ: Գարրիէլ էֆ. նորատունկեանի, ու զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով: 1.—Արարիլիի Գաւառ. Ընդհ. Ժողովին կողմէ 8. Մուշեղ Ծ. Վ. առաջնորդ ընտրուած և տեղեկագրուած էր Պատրիարքարան, Ժողովը ստուգեց ընտրութեան օրինաւորութիւնը և հաստատեց զայն, և որովհետև 8. Մուշեղ վարդապետ իր անձնական տկարութիւնը զարմանելու համար Պոլիս գալու պէտքը յայտնած էր, որոշեց արտօնել զինքը: 2.—Ժողովը տեղեկանալով որ Ակնայ նորընտիր առաջն. տեղապահ 8. Արիստակէս Վ. մեկնած է Քզիէն՝ իր նոր պաշտօնատեղին երթալու համար, որոշեց յանձնարարել Ակնայ Գաւառ. Վարչութեան պէտք եղած դիւրութիւնները ընծայել անոր: 3.—Խարրերգի առաջնորդ 8. Պետրոս Վ. Բագրատունի օգնական մը ունենալու պէտքը յայտնելով առաջարկած էր 2մշկածագը միացնել Խարրերգի վիճակին և տեղւոյն տեղապահ 8. Պոլիս վարդապետի գործակցութեամբ վարել ընդհանուր վիճակին գործերը: Ժողովը ինչ ինչ բանաւոր պատճառներով բանաւոր չգտաւ այս երկու վիճակներուն միացումը, սակայն հաստատեց Խարրերգի առաջնորդին շնորհակցելու պէտքը և որոշեց

յառաջիկային անուանել արժանաւոր օգնական մը։
4. — Ատանայի Բայաս գաւառակի 2օք-Մէրզէն քահանայէն տեղական ինչ ինչ կարեւոր խնդիրներու համար թէ՛ Պատրիարքարան և թէ՛ Ատանայի Առաջնորդարանին տեղեկագիրներ յղուած ըլլալով, ժողովը նկատողութեան առնելով այդ խնդիրներուն կարեւորութիւնը, հարկ եղած տնօրինութիւնը ընելէ առաջ որոշեց Ատանայի առաջնորդարանէն բացատրութիւններ և տեղեկութիւններ ստանալ։

— Զմիւռնիոյ առաջնորդ Տ. Մելքիսեդէկ եպս. Մուրատեանց գրած է ի Պատրիարքարան թէ տեղւոյն ազգ. սնտուկի պարտուց բարձման համար 50,000 զրշ. ի վիճակահանութիւն մը կազմակերպած է, և կենդրէ Պատրիարքարանէն որ այս մասին պէտք եղած արտօնութիւնը ձեռք բերէ։

— Ի նպաստ կարօտելոց Պատրիարքարան հասած են Վիւրթէմպերկէ 200 ֆր. և Ֆրէզնօէն 43 անգլ. ոսկի։

— Ներսէս Սրբազան և Վահրիճ վրդ. կաշխատին Վանայ և շրջակայից մէջ, Հետզհետէ Պատրիարքարանէն ղրկուած նպաստները բաշխուելով, ամէնէն աւելի կարօտեալներուն պէտքերը գոհացուած են, և հիմակ մը չեն երևիր առաջուան մեծ բազմութիւնը որք Առաջնորդարանի դուռն ափ առած հայ կիսղրէին, Բայց քանի որ գիտցուած է թէ Առաջնորդարանին մէջ դրամ կայ, նուազ կարօտներն ևս հոն կզիմեն այժմ, Վերջերս, համեմատապէս բարեկեցիկ Սպակերտցի քահանան որ տեղացիներ ալ Առաջնորդարան կզիմեն, բայց Սրբազանն, ըստ սովորութեան քննութիւն կատարելով, կհասկնայ անոնց անկարօտ վիճակն, և անվրէպ կմերժէ, իր ծանօթ անաչառութեամբ, Ասոր վրայ, յիշեալ Սպակերտցիը կսպանան, բայց մտիկ ընող չըլլար, զի իրենց ղիմացինը Ներսէս Սրբազան մ'է որ անանկ սպառնալիքներու կարեւորութիւն չի տար, և ասոր վրայ, կերթան դաւանափոխ կրկան և այն առթիւ մարդգլուխ երկու մէճթաի բաշխում մը տեղի կունենայ իրենց, Ներսէս Սրբազան բաւական բաւ չի գտներ իր գաւառային բառարանին մէջ՝ այս չարաշահ գեղացիներուն արարքն ու վարմունքն որակելու համար, և արժատական միջոցներ կառաջարկէ վերջ տալու համար այս յոռի շրջանին։

— Ամերիկացի Հայոց Հոգևոր Հովիւ Տ. Յովսէփ եպիսկ. Սարաճեան Ամերիկայի վիճակը ետէր թեմերու բաժնած և իւրաքանչիւրին ուրոյն մատակարար հովիւներ կարգած է հետեւեալ կերպով։—

1. Ուսդըր՝ կեդրոն, Սարաճեան Սրբազան.
2. Ֆրէզնօ՝ Ահարոն Վ. 3. Շիքսփօ՝ Վահրամ ք. Մարթիան.
4. Բրօքլինէն Վաղինակ Վ. Սիսակեան.
5. Նիւ.— Եօրք՝ Խազ Վ. Մարգարեան. Տեղւոյն վարչական մարմնոյն ընտրութեամբ Պօսթընի Հոգևոր

հովիւ կարգուած է Մաշթոց Վ. և Լորէնսի համար ալ Պատրիարքարանէ վարդապետ մը ուղարկէ։

— Վենետիկի Միթիմարեան նախկին միաբան Լ. Պօղոս Վ. Գաֆթան, մէկ քանի անգամ Ա. Պատրիարք Հօր հետ տեսակցելով, յայտնած էր թէ իր տրամագրութեան տակ գտնուած գումարով մը վարժարան մը պիտի հիմնէ, և աշակերտելու համար 20 որք տղաքներ ուղած էր, Լ. Գաֆթան իր այս առաջարկութիւնը գրաւորապէս ալ ներկայացուցած ըլլալով, նպաստից Եանձնաժողովը նրկատողութեան տուեր է զայն, և որոշեր է այս մասին հարկ եղած կարգադրութիւնները սահմանել այն պէս, երբ Լ. Պօղոս Վ. իր խոստացած զըսրոցը բանալով իր ծրագիրը գործադրութեան զնէ։

— Եւրոպայի այցելու հովիւ Տ. Գէորգ եպիսկ. Եւթիմիէանի պաշտօնին նկատմամբ Ռուսմանիոյ կառավարութեան տրուած սխալ տեղեկութեանց մասին հարկ եղած գոհացուցիչ բացատրութիւնները տրուած, և թիւրիմացութիւնները աստիճան մը ուղղուած ըլլալով, կը լսուի թէ Տ. Գէորգ եպիսկ. ի մօտոյ Ռուսմանիա պիտի վերադառնայ։

— Սանասարեանի կտակակաւար Պ. Կ. եղեանց 2000 ոսկոյ գումար մը ղրկեր է Պատրիարքարան՝ իրրև կանխավճար տրուելու համար այն խանին, որ պիտի զնուի իրրև կաշուած Սանասարեան վարժարանի, Մինչև հիմա Սանասարեան վարժարանի դրամագլուխը կը կազմէին զանազան արժեթուղթեր, բայց հիմա որոշուած է հաստատուն եկամուտի վերածել նոյն գումարը, և ասոր համար կը զնուի Պօլսոյ կողմը խան մը 20,000 ոսկի արժողութեամբ։

— Ամերիկայէն Տ. Յովսէփ եպիսկ. 157 1/2 ոսկի, Եգիպտոսէն 80 ոսկի և Ետրնէէն կրկին անգամ 12 ոսկի ղրկուած է Պատրիարքարան՝ ի նպաստ կարօտելոց։

— Մշոյ Ա. Կարապետի վանուց նորոգութեան համար Ռուսահայ բարերարի մը կողմէ 1000 ռուբլի նուիրուած ըլլալով, վանքին նորոգութիւնը սկսեր է, Այս գումարը Պատրիարքարանի միջոցաւ կը ղրկուի։

— Պանտրմա Պալլըքէսէրի առաջն. տեղապահ Թաթուլ Ծ. Վ. Դուրեան գրած է Ս. Պատրիարք Հօր թէ՛ ձեռնարկած է տեղւոյն վարժարանի շինութեան, որուն համար ներկայ Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն մին 200 ոսկի յատկացուցած է, Թաթուլ Վ. պիտի ձեռնարկէ հանգանակութեան, և կը յուսայ թէ ի մօտոյ գլուխ կը հանէ այս կարեւոր ձեռնարկը։ Թաթուլ Վ. ժամանակ մը ևս Պանտրմա մնալէ վերջը, պիտի երթայ Պալլըքէսէր։

Իզմիրեանց գրական մրցանակաբաշխութիւն.— Սրբոց Թարգմանչաց Սահակայ և Մեսրոպայ տօնին առթիւ

յուլիս 20 առաւօտ Ղաւթթիոյ եկեղեցւոյն մէջ եկեղեցական հանդիսաւոր արարողութիւններ տեղի ունեցան: որոց նախագահեց Ս. Պատրիարք Հայրը: և զեղեցիկ քարոզ մը խօսելով: մեր թարգմանիչներուն կատարած մեծ գործը բացատրեց: Ժամը 5-ն էր երբ սկսաւ հանդէսը: Նախ Մկրեան Յովհաննէս աւագ քհն. յատուկ առողանութեամբ կարգաց Եղմիրեանց Գրական Յանձնաժողովոյ տեղեկագիրը:

Այդ տեղեկագրէն հասկցուեցաւ թէ՛ Ազգ. վարչութեան վաւերացմամբ աղա Յովսէփ Եղմիրեանցի 1884 ապրիլ 13-ի կտակագրին համաձայն: 1887 տարիէն սկսեալ նոյն կտակին մնայուն յանձնաժողովը իր պաշտօնը կատարած էր: ամէն տարի վարձատրելով դանադան աշխատութիւններ որոնք ներկայացուած են իրեն. տեղեկագիրը մէկ քանի տեսութիւններէ յետոյ այս տարի իրեն վեց գործ ներկայացած ըլլալը կը յիշատակէ: և անոնց իւրաքանչիւրին վրայ թէ՛ յանձնաժողովին և թէ՛ քննիչներուն կարծիքները մէջ կը բերէ:

Ներկայացեալ գրքերն են հետևեալները: 1.—Աղուանից երկիր և դրացիք» և «Արցախ» երկու հատոր: 8. Մակար եպիսկ. Բարխուդարեանցի: Տեղեկագիրը կրտէ թէ հեղինակը 7 ամիս ճամբորդութիւն ըրած է Աղուանից երկրին մէջ: ամէն քաղաքները: աւանները և շէնքեր պտտած: պրպրտած: հետազօտած և ի վեր հանած է եկեղեցական և ազգային ամէն յիշատակներ: խաչարձաններ ու անոնց վրայի արձանագրութիւնները քննած է աւանդական լեզուարանական և այլ տեսակէտներով: Այս գործը յանձնուած է Երուսաղէմի լուսարարացեալ Խապայեան 8 Սահակ եպիսկ. -ի քննութեան որ գնահատած է աշխատութիւնը: և ինք ալ բաւական ժամանակ այն կողմերը պտտած ըլլալով: գոված է հեղինակին աշխատութիւնը:

2.—«Համեմատական հետազօտութիւն մեր յարալեզաց: Բարեկացւոց աւանդութիւններուն և Վանայ արձանագրութեանց վրայ» և «Պսակ մը Ֆրիտրիխ Միւլլերի գերեզմանին վրայ» 10-ական էջէ բաղկացեալ տետրակներ: որոնք արտատպած են Բագմալիկայ հանդէսէն: Գործ Վ. Պատմաձեւանի: Խապ. ի Վենետիկ ի վանս Ս. Ղազարոս: Այս գործ անբաւական նկատուելով քննութեան իսկ չէ յանձնուած:

3.—«Հայերէն ուսումնասիրութիւններ»: ձեռագիր Պ. Գրիգոր Վանցեանի Տիգրիսէն: Այս գործը կը պարունակէ Բեդերսպուրիի Պերլինի և Հայտելպէրկի մէջ եղած լեզուարանական բանախօսութիւններ: որոնք կը քննեն լեզուարանական օրէնքներ: կանոններ և հայ լեզուի հանգամանքները: Այս գործը յանձնուած է Հ. Գարրիէլ Վ. Մէնեփիշեանի որ շնորհիւ ու նպատակը լաւ է: և ըսած է: «բայց լաւ մշակուած և ուսումնասիրուած չէ» և

արդէն ինք ուսանող ըլլալով ուսանողութեան առաջին տարիներուն աշխատութիւններն են ասոնք:

4.—«Հայք ի Զմիռնիա և ի շրջակայս» երկ-հատոր գործ: Ա. հատորը երկրորդէն աւելի ընդարձակ: Խապ. ի Վիեննա: Տեղեկագիրը ընդարձակ կերպով խօսեցաւ այս գործին վրայ: որ կը ծանօթացնէ Եղմիրի հայ գաղութին պատմութիւնը: հրեշտակները: եկեղեցիներու արձանագրութիւնները: առաւել կամ նուազ ծանօթ անձնաւորութիւններ ու պատկերները: Ազգ. Առաջնորդարանը: վարչական կազմակերպութիւնը: Հայ-հոռմէական հին գաղթականութեան օր օրի օտարանալը ևն: Այս գործին քննութիւնը նախ Մամուրեան Մատթէոս էֆ.-ի յանձնուած էր: բայց սա իր տկարութեան պատճառաւ հրաժարելով Գործէն էֆ. քննած է:

5.—«Հին օրեր և այն օրերուն մարդը: Պրուսացի Տերոյնց Յովհաննէս պատուելի» ձեռագիր Յարութիւն էֆ. Մարեանի: Վենսագրական այս գործին քննութիւնը յանձնուած էր թէև Ստեփան փաշայի: սակայն իր առողջական վիճակը մէջ բերելով հրաժարեւ է: Ետոյ այս գործը յանձնուեւր է Աշրգեան 8. Խորէն Սրբազանի:

6.—«Նախափորձ համառօտ պատմութեան իմացական զարգացման Հայոց հին ժամանակներէն մինչև մեր օրերը 1875»: ձեռագիր տորգ. Նազարէթ էֆ. Տաղաւարեանի: Այս գործին քննութիւնը յանձնուեւր է Պէրպէրեան Ռեթէոս էֆ.-ի:

Յանձնաժողովը նկատելով որ այս տարի ամբողջ մրցանակը մէկ հոգիի շարժի կրնայ տրուիլ: որոշած է ի քաջալերութիւն հեղինակաց այդ մրցանակը երեքի բաժանել: այսպէս՝ Մակար եպ.-ի հեղինակութեան համար 30 ոսկի: Հ. Գոսեանի 20 և Մարեան Յարութիւն էֆ.-ի 15 ոսկի:

Տեղեկագրին ընթերցումէն յետոյ Երուսաղէմեան Տիրքան էֆ. կտակներու վրայ հակիրճ տեսութիւն մը ըրաւ: և ի դիմաց Խառն ժողովոյ իր շնորհակալութիւնը յայտնեց Յանձնաժողովի անդամոց: որոնք ամենայն խղճմտութեամբ կը կատարեն իրենց պաշտօնը:

Ս. Պատրիարքը խօսք առաւ և երկար տեսութիւն մը ըրաւ կտակներու մասին՝ ընդլայնելով Երուսաղէմեան էֆ.-ի խօսքերը: Ցաւ յայտնեց թէ կտակին գործադրուելէն այսինքն 13 տարիէ ի վեր չէ ներկայացուած գործ մը՝ որ յատկապէս մրցման համար պատրաստուած ըլլայ:

Ս. Պատրիարքը ըսաւ թէ: երբ ներկայացուած գործերը կտակին տրամադրութեան համաձայն չըլլան՝ այն ատեն կրնանք մեր նախնեաց մատենագրութիւններու աշխարհարար թարգմանութիւնները հրատարակել: և այդ իսկ կտակին մէկ տրամադրութեան համաձայն է: ինչպէս օրինակի համար Հ. Խորէն Ստեփանէի «Նորենացի»-ի թարգմանութիւնը վարձատրուած է:

Յետոյ նորին Սրբազնութիւնը ազօթք մը կարգաց Ազա Իզմիրեանցի յիշատակին համար և հանգէսը փակեց:

Արցանակ շահողներուն Պատրիարքարանի կողմէ շնորհաւորական նամակներ պիտի ղրկուին: և այս առթիւ յատկացեալ գումարներն իրենց տրամադրութեանց ներքե զրուած ըլլալը պիտի հաղորդուի:

ՊԵՐՍՈՆԱԼԱՅԳ.

ԹԱՐԻՔԻ ՀԱՅՈՑ ԱՐԱՄԵԱՆ ԵՒ Ս ԱՆՆԱՆՔԱՆ. ԵՐԿՍԵՌ ԳՊՐՈՏԵՆԲԵՐԻ 1896/7 ԵՒ 1897/8 ՌԵՍՈՐՏԱԿԱՆ ԹԱՐԵԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ:

Արամեան և Ս. Աննայեան դպրոցների տեսուչ պ. Ար. Ալէքսանեանի մեզ ուղարկած տեղեկագրից անուակամ մասը զեղչելով՝ յառաջ ենք բերում հաշուական տեղեկութիւնները. Պ. Տեսուչը մի քանի խօսքով դպրոցների յառաջադիմութեան խոշորագոտ մի քանի հանգամանքներ յիշելով՝ որոնցից մասնանիշ է անում մանաւանդ նիւթապէս անապահոյ փիճակը և գաւառացի աշակերտների պակասութիւնը յորդորում է հասարակութեան այդ կորիքները լրացնելու համար ձեռքից եկած միջոցները գործ դնելը—անցնում է ապա հետեւեալ հաշուետուութեան.

«Տարուայ սկզբում սոյն Արամեան դպրոցում կային 118 աշակերտ, իսկ Ս. Աննայեան դպրոցում 73 աշակերտուհի. նոր ընդունուեցան 21 աշակերտ և 12 աշակերտուհի, սրանցից մի աշակերտ և մի աշակերտուհի յունուարին, որով եղաւ 139 աշակերտ և 85 աշակերտուհի. տարուայ ընթացքում հեռացել են 14 աշակերտ. ցաւօք սրտի պէտք է տեսնու որ փախճանուել են մի աշակերտ Գ. դասարանից և մի աշակերտուհի Ի. բաժանմունքից. այսպէս տարուայ վերջում ունէինք 124 աշակերտ և 84 աշակերտուհի:

Աշակերտները տեղաւորուած էին հետեւեալ կարգով և այս յառաջագիմութիւնը ցոյց տուին.

Արամեան դպրոց. Ս. Աննայեան դպրոց.

Աշակերտ.	Փոխունցմ.	Մնացմ.	Պակասցմ.	Աշակերտուհի.	Փոխունցմ.	Մնաց.	Պակաս.
I. բաժ. 13.	8	5	—	I. բաժ. 19.	13	5	1
II. » 28.	11	17	1	II. » 21.	15	6	—
III. » 22.	11	8	3	III. » 27.	17	10	—
Ա. դաս. 23.	10	12	1	Ա. դաս 12.	9	3	—
Բ. » 29.	12	13	4	Բ. » 6.	6	—	—
Գ. » 17.	10	3	4				
Դ. » 6.	3	1	2				
				85.	60	24	1
189.	65	59	15				

208 աշակերտեալներից փոխուել են 125, մնացել՝ 83, ուրեմն 660/0 փոխուել է. թէև մընացողներից 22 հոգի երկու ամիս ժամանակամիջոցի պայմանով էին փոխադրուած, բայց և այնպէս մանկավարժական խորհուրդը յարմար չտեսաւ տալու այ կէսին փոփոխութիւններ անել զատարաններում:

Բոլոր աշակերտեալներից 134 թողաւաւոր էին, իսկ 74 ձրիաթողակ, ի հաշիւ դպրոցների գիրք ու տետրակ է բաշխուել 30 չքաւոր երեխայի. գաւառներից և այն Պարագաղից ու մերձակայ գիւղերից 14 աշակերտ կար, այդքան էլ Լիւլաւայ թաղից էին, բոլոր որբերը 37 էին, վաճառականների գաւառները՝ 54:

Ընդունելութիւններն սկսուեցան օգոստոսի 26-ից. ուսումն սկսուեցաւ սեպտ. 9-ից (կանոնաւոր դասաւանդութիւնը սեպտ. 17-ից, և քննութիւններով հանգերձ տեւեց մինչ Թուրքիս ամսի 6. 187 դպրոցական օրեր են եղել (13 օր քննութիւն) և 98 օր արձակուրդ՝ հաշուելով կիրակի և տօն օրերը և մարտ 20-ի խռովութեան պատճառով արձակուած 16 օրը:

Աւարկաները բաշխուած էին հետեւեալ ձևով.

1. Պ. Յ. Կարապետեան ունէր 23 դաս—Հայոց լեզու և շափ. գիտութիւնք, վարում էր և տեսչի օգնականի պաշտօնը. ելել է Գ. Ճեմարանի Բ. լսարանից 1886-ին, ոտճիկն էր 270 թուման.

2. Պ. Գ. Զիլինկիրեանն ունէր 19 դաս—Յըրանսերէն և ընդհ. ու հայոց պատմութիւն. ոտճիկն էր 260 թուման.

3. Պ. Ն. Տէր Օհանեանն ունէր 26 դ. —Հայոց լեզու և պատմութիւն. սկզբից 2 դաս աւելի վերցրեց, աւարտել է Գ. Ճեմարանը 1894-ին, ոտճիկն էր 220 թուման.

4. Պ. Աղ. Վիրապեանն ունէր 25 դաս—Ռուսերէն, աշխարհագրութիւն և թուարանութիւն. աւարտել է Ռուսաց սեմինարեան, ոտճիկն էր 240 թուման.

5 Տիկ. Ս. Վիրապեանն ունէր 21 դաս (3 դաս աւելի վերցրեց)—ձեռագործ, կար ու ձե և թուարանութիւն, վարում էր և վերակացուի պաշտօն Օր. դպրոցում. աւարտել է գիմնազիա. ոտճիկն էր 210 թուման բնակարանով հանգերձ.

6. Պ. Վ. Բժշկեանն ունէր 23 դ. —բնակ. գիտութիւն, թուարանութիւն, մարմնամարզութիւն. աւարտել է Գ. Ճեմարանը 1896-ին, ոտճիկն էր 220 թուման.

7. Պ. Հ. Թովհանիսեանն ունէր 28 դ. —Կրօն, ձայնագրութիւն, դիտող. ուսում և երգեց. պլ և խմբապետ դպրաց. աւարտել է Գ. Ճեմարանը 1896-ին, ոտճիկն էր 220 թուման.

Ման. 1 բումանը միջին հաշուով 1 բումի 90 կոպեկ արժէր: